

Endeligt referat

Udsendt 20. december 2023

Bestyrelsesmøde i Nationalparkbestyrelsen den 4. december 2023

Mødested: Brorsonsminde, Fiskergade 13, 6760 Ribe

Mødet finder sted fra kl. **14.00 til 17.00.**

Der vil være kaffe, the, vand og lidt sødt.

Deltagere:

Formand	Flemming Just	
Varde Kommune	Sandie Eis Ravn	
Esbjerg Kommune	Henning Ravn	
Fanø Kommune	Mille Renée Larsen	
Tønder Kommune	Karen Inger Refslund Andersen	
Danmarks Naturfredningsforening	Inger Jensen	
Friluftsrådet	Birgitte Looff Schmidt	
Dansk Ornitologisk Forening	Boris Schønfelt	
Digelagene	Morten Sextus	
Danmarks Jægerforbund	Jan Holm	
Danmarks Sportsfiskerforbund	Simon Simonsen	Afbud
Landbrug & Fødevarer	Esther Hoftijzer	
Naturstyrelsen	Peder Bach Thøgersen	
Nationalparkrådet	Anne Marie Ludvigsen	
Nationalparkrådet	Jens Lorenzen	
Nationalparksekretariatet	Peter Saabye Simonsen	
Nationalparksekretariatet	Alette Houman Dyhrfjeld (Referent)	

Punkter på dagsordenen:**Punkt 1 - Velkomst og godkendelse af dagsorden - Beslutningspunkt (5 min.)****Sagsfremstilling:**

Flemming Just byder velkommen og dagsordenen godkendes.

Indstilling:

Sekretariatet indstiller:

at bestyrelsen godkender dagsordenen.

Referat:

Flemming Just bød velkommen og orienterede om afbud. Han bød særligt velkommen til Peder Bach Thøgersen, som er Naturstyrelsens nye skovrider i Blåvandshuk og Naturstyrelsens repræsentant i bestyrelsen. De enkelte bestyrelsesmedlemmer og Peder Bach Thøgersen præsenterede sig for hinanden.

Bestyrelsen godkendte herefter dagsordenen.

Beslutning:

- Dagsordenen blev godkendt.

Punkt 2 – Nationalparkplan 2025-2023 – Beslutningspunkt (30 min.)

2

Sagsfremstilling:

Nationalpark Vadehavets sekretariat har udarbejdet en rapport der rummer redegørelse for og evaluering af nationalparkens aktiviteter og indsatser 2019-2024. Rapporten blev fremlagt og godkendt på bestyrelsesmødet i september 2023, dog ikke en grafisk opsat version. Rapporten er fremsendt til Miljøministeriet og Miljøministeren for godkendelse, ligesom den er vedlagt som bil til dagsordenen. Kommentarer til rapporten er velkommen.

I forlængelse af evalueringsprocessen har sekretariatet udarbejdet et forslag til Debatoplæg for Nationalparkplan 2025-2030, som er kommenteret af formand Flemming Just. Debatoplægget skal færdiggøres inden jul 2023, så det kan udsendes 1. januar 2024 i forbindelse med indkaldelse af idéer og forslag til en revideret nationalpark-plan for den nye planperiode.

Bestyrelsen bedes drøfte og kommentere debatoplægget, sådan at sekretariatet, med de fremlagte forslag, kan færdiggøre debatoplægget efter mødet og inden jul 2023.

Endelig vil sekretariatet kort gennemgå et forslag til proces- og tidsplan for arbejdet med revision af nationalpark-planen i 2024, herunder pege på de datoer hvor bestyrelsen skal mødes og komme med idéer, prioritere idéer samt godkende forslaget til den (nye) revidere nationalpark 2025-2030.

Indstilling:

Sekretariatet indstiller:

at bestyrelsen kommenterer evalueringsrapporten.

at bestyrelsen kommenterer debatoplægget og om muligt godkender debatoplægget med de eventuelle besluttede kommentarer og justeringer.

at bestyrelsen beslutter proces og datoer for arbejdet med revision af nationalpark-plan 2025-2030.

Referat:

Flemming Just bad bestyrelsen drøfte evalueringsrapporten og derefter debatoplægget samt til sidst at godkende tidsplanen.

Flemming Just foreslog, at der skal være et foto af den tidligere formand i evalueringsrapporten.

Peter Saabye Simonsen blev bedt om at kommentere på, hvad der er ændret i evalueringsrapporten siden sidst: Udover grammatiske og sproglige ting, så er det kun anbefalingerne fra den kvalitative undersøgelse der er taget ud.

Jan Holm roste opsætningen og gentog, at han stadig havde sin tvivl, om man kan evaluere sig selv.

Inger Jensen synes rapporten giver et fint overblik, ligesom processen viste, at bestyrelse og råd ikke alle havde samme overblik over de projekter Nationalpark Vadehavet arbejder med. Inger Jensen har optalt 47 projekter fra nationalparkplanen, der er beskrevet i evalueringsrapporten, hertil kommer 30 projekter, som ikke var planlagt samt delprojekter. Ingen kan forlange, at en bestyrelse har et klart overblik over alle 80-90 projekter. Det er fine vurderinger der er givet. 55% har fået meget tilfredsstillende og 26% har fået tilfredsstillende, dvs. 80% er gået rigtig godt – det er rigtig fint. Forskningsudvalget var meget tilfreds med rapporten, men måske skulle man ikke starte med det man ikke havde nået, når så meget er gået godt.

Henning Ravn så det som et opslagsværk, hvor man kan se på det der interesserer en.

Flemming Just summerede op, at der har været arbejdet utroligt flot i processen. Der har været spændende planlagte projekter, hertil kommer yderligere en række projekter. Det giver anledning til at nævne, at vi fremover skal huske, at der skal være plads til ikke-planlagte projekter, hvis muligheden pludselig opstår. Evalueringen er en rettesnor, og Flemming Just var positiv overfor processen med bred involvering. Det er, som også anført i rapporten, ikke eksakt videnskab, men et fingerpeg. Dernæst stillede Flemming Just et spørgsmål: Hvornår er noget en succes? Med afsæt i rapporten pegede han på, at der er arbejdet med at tilføje verdensarv til bekendtgørelsen og alt er lavet fint, men en departementschef vil ikke justere bekendtgørelsen. Det giver lave vurderinger i rapporten, men er det fair? Man kan sagtens have arbejdet rigtig godt med noget, selvom det ikke er indfriet.

Sandie Eis Ravn roste rapporten og fandt det positivt, at den bliver brugt som argument for flere midler. Hun opfordrede til, at prædationsprojektet blev en fast opgave og ikke en tidsbegrænset.

Sandie Eis Ravn opfordrede dernæst til, at alle byrådsmedlemmer i de fire vadehavskommuner inviteres direkte til de planlagte workshops i de fire kommuner, i forbindelse med indsamling af idéer og forslag til næste planperiode. Hun nævnte også, at Varde Kommunes embedsmænd havde udtrykt bekymring for, om tidsplanen, særligt i forhold til miljøkonsekvensvurderingen, var for stram, henset til at vi ligger i et grænseområde?

Flemming Just bad derefter bestyrelsen drøfte debatoplægget, som bygger på de kendte 6 indsatsområder. Han nævnte, at et indsatsområde er lettere omdøbt. Indsatsområde 3, som før hed Friluftsliv, er ændret til Folkesundhed og friluftsliv, fordi vi ønsker at få flere folk ud i naturen og har prioriteret det i oplægget. Dernæst nævnte Flemming Just, at der er 2 ord der bliver gentaget – kendskab og ejerskab. Hvis vi ser på hvad der truer i tiden lokalt og internationalt, er det mere vigtigt end nogensinde, at vi sikrer opbakning og ejerskab. I forhold til testcentersagen oplever vi en folkelig modstand mod testcenterets placering ved nationalparken og verdensarven. Vi skal arbejde bevidst med ejerskab både i forhold til kommuner og den brede

befolkning. Flemming Just ser gerne, at vi forstærker kontakten til kommuner og andre samarbejdspartnere. Vi har så meget tilfælles - især med kommunerne.

Jens Lorenzen synes det er fint med de seks indsatsområder, men skal der være et syvende om hvordan vi håndterer invasive arter i området?

Flemming Just havde tænkt det samme, men var kommet frem til, at det nok hører under natur.

Boris Schønfeldt spurgte hvordan sekretariatet ønskede kommentarer til oplægget. Peter Saabye Simonsen foreslog, at man sender forslag direkte til sekretariatet.

Flemming Just opfordrede til, at vi fokuserer mere på ejerskab. Da nationalparken er et aktiv for folkesundheden, bør vi have øget fokus på at hjælpe borgerne på vej og lave guides til borgere og gæster. Klimaet er også en trussel mod vores natur. Vi skal have en bedre og mere oplyst debat, som folk kan tage stilling på baggrund af.

Jan Holm sagde, med afsæt i at have deltaget på nationalparkens borgerworkshops i 2018, at møderne er meget brede, så folk skal nok synes det er spændende. Herefter er det bestyrelsens opgave at samle trådende.

Peter Saabye Simonsen indskød, at debatoplægget ikke er den endelige nationalparkplan. Erfaringen fra sidste gang er, at den brede befolkning ikke læser debatoplægget, men det gør kommunerne og organisationerne. Folk kommer med de idéer som de brænder for, og det er rigtig fint. I 2018 modtog vi knap 800 idéer og forslag forud for revisionen af nationalparkplanen, så vi ved, at mange har lyst til at bidrage. Debatoplægget er i den sammenhæng mere at opfatte som retningsgivende.

Anne Marie Ludvigsen var godt tilfreds med oplægget. I forbindelse med undervisning gøres der et stort stykke arbejde på MitVadehav og man er ved at udbygge projektet til, ud over børnehave og folkeskole, også at omfatte ungdomsuddannelserne. Måske skal vi nævne, hvor længe MitVadehav har eksisteret og fremhæve projektet?

Flemming Just sagde, at vores natur er i verdensklasse og det skal vores formidling også være. Vi har noget at være stolte af allerede, og barren er sat højt.

Inger Jensen mente, at debatoplæggets indledning med at nationalparken skal være kendt for verdensklassenatur, kunne skræmme deltagerne væk. Vi må gerne tænke stort, men skal ikke sætte barren alt for højt. Peter Saabye Simonsen indskød, at teksten er taget fra vores vision.

Karen Inger Refslund Andersen mente ikke, at det er sat for stort op, for vi leverer. Vi har natur i verdensklasse. Hun har børn i folkeskolen i Tønder Kommune og hendes børn kan svare på spørgsmål om Vadehavet, fordi skolen tager børnene med ud i naturen ved Vadehavet og lærer dem om naturen og hvorfor den er så enestående og speciel.

Anne Marie Ludvigsen fortalte, at hun oplever, at det kan være svært at forstå, at det vi har lige udenfor døren er verdensarv og refererede til #hverdagensverdensarv. Dem, der ikke beskæftiger sig med verdensarven, skal kunne forstå områdets status. Vi har noget særligt, men vi skal passe på ikke at blive for overordnede.

Dernæst gik dialogen på det trilaterale Vadehavssamarbejde og herunder verdensarven. Flemming Just forklarede, at vi kan få svært ved at prioritere det trilaterale samarbejde, når vi ikke får midler til det.

Adspurgt forklarede Peter Saabye Simonsen, at vi bliver nødt til at prioritere endnu hårdere fremadrettet. Vores finanslovsbevilling er sat ned, udgiftsniveauet (løn, energi, osv.) er steget og vi mangler midler fremadrettet, jævnfør vores budget. Vi kan ikke nå det hele. Fundraising kræver også tid. Der er mange der søger midler, hvorfor vi skal være skarpe og fokusere vores tid og indsats.

Boris Schønfeldt påpegede, at det var vigtigt at have samarbejdspartnere trilateralt, som kunne hjælpe os med at bibeholde vores verdensarvsstatus.

Flemming Just var enig med Boris Schønfeldt men påpegede, at vi ikke kan det samme med færre midler. Han orienterede om, at han og Peter Saabye Simonsen vil tage på en rundtur til kommunerne i det nye år, og se på hvor vi kan hjælpe hinanden med at styrke området. Vi har en fælles interesse, måske kan det løfte noget.

Jens Lorenzen foreslog, at formuleringen under punkt 2 ændres, så der i stedet for vadehavsmennesker står vadehavsbeboere eller -borgere.

Flemming Just takkede for gode kommentarer og så frem til den åbne proces.

Peter Saabye Simonsen forklarede, hvordan processen er for den nye plan. Når vi har fået idéer i første kvartal 2024, skal bestyrelsen prioritere idéerne. Derefter skal der skrives et udkast til en plan, som bestyrelsen skal kommentere på og godkende. Når det er på plads, skal planforslaget sendes i høring maj 2024. Der er 12 ugers høring, så når vi mødes i august, samler vi op på kommentarer og retter planen til. Den sendes i høring igen. I oktober har vi en plan vi kan sætte lækkert op og sende til ministeren i midten af november. Parallelt skal der udarbejdes en miljøkonsekvensvurdering. Peter Saabye Simonsen var ikke bekymret for miljøkonsekvensvurderingen, fordi langt de fleste aktiviteter er naturforbedrende, mens der ikke er store anlægsopgaver der kan påvirke natur, klima og miljø. Leverandøren kan formentligt lave den på 2-3 uger. Det er en stram proces, men bestemt en mulig proces. Der er lagt op til at rådet inddrages i udvikling og prioritering af idéer samt i kommentering af planen.

Borgerworkshops lægges sidst på dagen fra 17.00-20.00 i de fire kommuner.

Sandie Eis Ravn opfordrede til at samtlige byrådsmedlemmer inviteres, da mange har interesse i at deltage i arbejdet med den nye plan.

Beslutning:

- Bestyrelsen kommenterede på evalueringsrapporten og debatoplægget og godkendte med få justeringer.
- Bestyrelsen godkendte proces og datoer for arbejdet med revision af nationalparkplan 2025-2030.

Bilag:

- 2.1 Redegørelses- og evalueringsrapport
- 2.2 Debatoplæg til nationalpark-plan 2025-2030
- 2.3 Tidsplan for revision af nationalpark-plan 2025-2030.

Punkt 3 - Emner til drøftelse i Nationalparkrådet og tilbagemelding til rådet – Beslutningspunkt (10 min.)

Sagsfremstilling:

Bestyrelsen skal drøfte rådets tilbagemelding i forhold til de opgaver rådet fik på mødet i oktober og give dem en tilbagemelding. Herefter skal bestyrelsen beslutte hvilke opgaver rådet skal arbejde videre med i 2024. Forslagene fremgår af notat fra rådets møde den 24. oktober 2023.

Indstilling:

Sekretariatet indstiller:

at bestyrelsen beslutter de emner rådet skal arbejde med.

Referat:

Jens Lorenzen forklarede, at rådet gerne vil bruges og han havde erfaret, at det kan være svært at aktivere medlemmerne, hvis opgaverne ikke er meningsfyldte. Derfor havde han og Steffen Steffensen besluttet, at der skal være mindre afrapportering og mere aktivering og involvering i faglige projekter. Det næste år står i planens tegn og rådet ser frem til at blive involveret i så høj grad som muligt.

Flemming Just forklarede, at rådet bliver involveret i 2 workshops i henholdsvis februar og april.

Anne Marie Ludvigsen har været med til at komme med forslag til plan tidligere og der kommer mange forslag. Vi skal passe på, at der også er andre opgaver end planen. Rådets medlemmer bør have mulighed for at kunne involvere sig i konkrete opgaver, være en del af noget. Det vil betyde noget for fremmødet.

Sandie Eis Ravn foreslog at rådet kan komme med forslag til bestyrelsen, om hvad de gerne vil arbejde med.

Boris Schønfeltd foreslog, at rådet drøfter den grønne omstilling og hvilke konsekvenser energicentre, luftledninger, infrastruktur mv. kan få på området.

Jens Lorenzen forklarede, at rådet gerne må både foreslå emner og komme med råd til bestyrelsen. Bestyrelsen har måske emner de ikke har behov for at beslutte, som rådet kan afprøve. Rådet vil gerne drøfte hvad kabler i havbunden får af betydning for omgivelserne og vil gerne vide mere om Kystvandrådet. Nogle rådsmedlemmer har bedt om at komme tættere på budgetlægningen.

Flemming Just opfordrede til, at Boris Schønfeltds idé bliver bragt op for rådet. Bestyrelsen har det økonomiske og strategiske ansvar, men det faglige ønskede bestyrelsen, at rådet arbejder med. Naturligvis med det for øje, at en del tid vil gå med planen i 2024.

Beslutning:

- bestyrelsen besluttede at rådet skal arbejde med den kommende plan
- bestyrelsen besluttede, at rådet skal arbejde med grøn omstilling
- bestyrelsen godkendte herudover rådets forslag til emner de ønsker at arbejde med, såfremt der bliver tid.

Bilag:

3.1 Referat af rådsmøde den 24. oktober 2023

Punkt 4 – Økonomi – Beslutningspunkt (10 min.)

Sagsfremstilling:

Sekretariatet vil orientere om status i forhold til resultatet for 2023, her hvor året stort set er afsluttet. Dernæst vil sekretariatet orientere om budget 2024 og 2025-2027. Budgetterne er udarbejdet med afsæt i det besluttede budget 2024-2027 fra bestyrelsens møde i september 2023.

Bestyrelsen bedes kommentere på året 2023 og budgetterne samt godkende dem.

Indstilling:

Sekretariatet indstiller:

at bestyrelsen godkender regnskab år til dato 2023 samt budgetter for 2024-2027.

Referat:

Peter Saabye Simonsen fremlagde regnskab år til dato og forklarede, at det lagte budget er fulgt. Dog er nogle af aktiviteterne på "Velkommen til Nationalpark Vadehavet" flyttet til første kvartal 2024, bl.a. fordi tilladelserne ikke er kommet som forventet. Aktiviteterne og projektet lukkes i første kvartal 2024, hvor vi også vil se på, om det er muligt at lave et nyt projekt. Dernæst er nogle midler på naturprojekter ikke forbrugt. Det skyldes nogle uventede opgaver i sekretariatet samt vejrforhold – det har været meget vådt. Også testcentersagen har taget en del timer og har skubbet med nogle ting.

Sandie Eis Ravn var nysgerrig på om, vi kan overføre midler til næste regnskabsår. Peter Saabye Simonsen forklarede, at vi overfører midlerne til 2024. Finansministeriet kan dog tage uforbrugte finanslovsmidler, men ikke penge til projekter der er medfinansieret ude fra. Han nævnte, at vi har fået oparbejdet en opsparring over årene, som er budgetteret ind i "Velkommen til Nationalpark Vadehavet". Derved får vi nedbragt vores "opsparring", så midlerne ikke kan tages fra os.

Peter Saabye Simonsen orienterede dernæst om, at vi har et nyt format på budgettet-. Det blev vist på økonomimødet i september. Dernæst, og det er helt nyt, så får vi adskilt vores regnskab fra Naturstyrelsens regnskab. Det giver mere transparente regnskaber for begge parter, men det vil tage lidt tid at indarbejde.

Sandie Eis Ravn spurgte om vi er forsikrede mod eksempelvis sygdom eller lignende? Peter Saabye Simonsen forklarede, at vi er en statslig fond, og dermed selvforsikrede. Vi må ikke tegne forsikringer. Men der er lagt tid til fundraising ind i budgettet, så opstår der sygdom eller lignende, er der "luft".

Flemming Just spurgte om prædation kan blive en driftsopgave? Peter Saabye Simonsen forklarede, at nationalparkens bestyrelse har besluttet, at vi ikke må 'drifte' opgaver. Det er indskrevet i strategien. Derfor har vi ikke et budget til prædationsindsatserne, som en fast/driftsmæssig aktivitet, ligesom vi ikke har råd til prædationsindsatserne uden eksterne midler. Vi har f.eks. hidtil modtaget 50.000 kr. p.a. fra Esbjerg Kommune til reguleringsindsatsen og har fundraiset en del penge, men det er bare svært at få penge til at regulere – slå ihjel – selvom formålet er, at vi får flere fugle på vingerne.

Bestyrelsen godkendte regnskab og budget.

Beslutning:

- Bestyrelsen godkendte regnskab år til dato 2023 samt budgetter for 2024-2027.

Bilag:

4.1 Regnskab år til dato 2023

4.2 Budgetopfølgning 2023

4.3 Budget 2024-2027

Punkt 5 – Planlægning af møderække 2024 – Beslutningspunkt (15 min.)

Sagsfremstilling:

Bestyrelsen forventes afholde 3 ordinære møder, 1 budgetmøde samt 3-4 møder relateret revisionen af nationalparkplanen i 2024. I det omfang det er muligt og hensigtsmæssigt vil de ordinære møder og møder relateret til arbejdet med nationalpark-planen blive lagt samme dag. Sekretariatet har udarbejdet et udkast til møderække 2024, som bestyrelsen har drøftet på budgetmødet i september 2023, og med afsæt i de datoer som processen med nationalpark-planen dikterer (der er faste perioder for høringer mv.).

Der vil også være mulighed for deltagelse på borger-workshops i januar 2024, se datoer for borgermøder. Det besluttes, om der skal være en studietur i 2024 for bestyrelsen og en ekskursion for bestyrelse og råd i 2024.

Bestyrelsen bedes drøfte, redigere og godkende møderækken.

Rådet forventes at have 4 ordinære møder i 2024, hvortil kommer, at rådet også inviteres til at komme med idéer, prioritere idéer samt kommentere på forslag til nationalpark-plan 2025-2030. Det tilstræbes hvor muligt at kombinere ordinære møder med møder relateret til arbejdet med nationalpark-planen.

Indstilling:

Sekretariatet indstiller:

at bestyrelsen beslutter møderække 2024.

at bestyrelsen beslutter om der skal være en studietur for bestyrelsen i 2024.

at bestyrelsen beslutte om der skal være en ekskursion for bestyrelse og råd i 2024.

Referat:

Flemming Just spurgte bestyrelsen, om de havde kommentarer til mødekalenderen og forklarede, at der kommer en strategiworkshop i februar på 4 timer, samt en prioritering af foreslåede emner til den nye plan i april.

Bestyrelsen havde ingen kommentarer til møderækken og godkendte den.

Flemming Just forklarede, at der er en ekskursion med rådet i efteråret 2024, ligesom der har været i dette efterår. Det blev besluttet, at der skal være en ekskursion med rådet i oktober 2024. Den alternative dato for ekskursion blev slettet og mødekalenderen blev herudover fastholdt.

Bestyrelsen blev orienteret om, at tidligere har bestyrelsen været på en studietur med overnatning, og bestyrelsen blev spurgt, om de ønsker en studietur i 2024.

Bestyrelsen drøftede sagen og de bestyrelsesmedlemmer der har siddet i sidste periode bekræftede, at det er en god måde at lære hinanden at kende på og få inspiration til eget arbejde i eksempelvis Tyskland eller Holland. Dog var der enighed om, at der vil være for mange aktiviteter i 2024, hvis man også skal på en studietur, da vi har en ny plan der skal udarbejdes. Studieturen blev udskudt til foråret 2025, gerne til Tyskland. Sekretariatet laver et oplæg.

Beslutning:

- bestyrelsen besluttede at fastholde møderækken for 2024.
- bestyrelsen besluttede at udskyde studieturen for bestyrelsen til 2025.
- bestyrelsen besluttede at der skal være en ekskursion for bestyrelse og råd i 2024.

Bilag:

5.1 Møderække 2024

Punkt 6 – Nyt fra bestyrelsen – Orienteringspunkt (30 min.)

Sagsfremstilling:

Der vil under dette punkt være en orientering fra de enkelte udvalg og projekter herunder

- Status på partnerprogrammet v/Birgitte Loeff Schmidt
- Status på Vadehavets Formidler Forum v/Birgitte Loeff Schmidt
- Status på kulturudvalget v/Sandie Eis Ravn
- Status på forskningsudvalget v/Inger Jensen
- Status på naturudvalget v/Simon Simonsen
- Status på græsning v/Esther Hoftijzer
- Status på nationalparkskipet
- Status på prædation v/Jan Holm
- Status på testcentersagen v/Flemming Just
- Status på det trilaterale samarbejde, WSB, v/Flemming Just
- Status på samarbejdet mellem de danske nationalparker og styrelserne v/Flemming Just

9

Indstilling:

Sekretariatet indstiller:

at bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.

Referat:

- Status på partnerprogrammet v/Birgitte Loeff Schmidt
Birgitte Loeff Schmidt forklarede, at de skulle have møde dagen efter bestyrelsesmødet, så derfor var der intet nyt fra partnerudvalget.
- Status på Vadehavets Formidler Forum v/Birgitte Loeff Schmidt
Der var møde i Vadehavets Formidler Forum i sidste uge. Det er fantastiske møder, hvor der er gang i en masse. Arbejdet er struktureret, der bliver uddelegeret og medlemmerne viser engagement, lyst og drive. Hun oplever, at den anerkendelse der er kommet i form af kommunernes tilskud er værdsat. Der er også stor fokus på MitVadehav.
Sandie Eis Ravn påskønnede, at Esbjerg Kommune havde valgt at bakke op om Vadehavets Formidler Forum, det har betydet meget.
- Status på kulturudvalget v/Sandie Eis Ravn
Sandie Eis Ravn fortalte, at der havde været møde i kulturudvalget den 11. oktober og at de havde budt velkommen til et nyt medlem - Marco Brodde. Anne Marie Ludvigsen var trådt ud af udvalget.

Projektet Kunst, Kulturarv og Kobbersnepper var gået rigtig godt, der er udstilling i London og der er lavet en bog om projektet. Wadden Tide skyllede i havet, men det handlede om sand og vadehav så det bekræftede blot dynamikken. Bygningskultur i øjenhøjde, som er et nyt projekt, er man i gang med at søge midler og håndværkerfærdigheder til. I forhold til projektet om historiefortælling og mødet mellem unge og ældre, har der været et pilotprojekt på Fanø Skole, hvor man afdækker aldersgrupper og sammensætning. Udvalget har også drøftet deres rolle i den nye plan vedr. kultur og formidling.

- Status på forskningsudvalget v/Inger Jensen

Udvalget havde haft møde i september og de har fået 3 nye medlemmer: Bodil Blichfelt og Egon Noe fra Syddansk Universitet samt Morten Pedersen fra Museum Sønderjylland. Udvalget har været tilfredse med evalueringen og processen.

Simon Simonsen fra Naturudvalget havde været på besøg og vil gerne i dialog med udvalget, for at se hvordan de to udvalg kan bruge hinanden. Simon Simonsen havde opfordret til, at forskningsudvalget fortæller hvor vi bør lægge fokus fremover og komme med forslag til den nye plan.

Udvalget har været involveret i Wilddroneprojektet og i ålegræsprojektet og har søgt midler fra Aage V Jensens fond til at undersøge slusers påvirkning af migrerende fisk. Sidstnævnte projekt fik afslag, men der søges igen. Udvalget har afgivet høringsvar til havplan og uddybning af Grådyb.

Udvalget er frustrerede over, at staten ikke giver midler til forskning i trilateral regi. De vil gerne kunne bidrage, men de opfatter sig som et appendix til de øvrige lande.

- Status på naturudvalget v/Simon Simonsen

Simon Simonsen havde meldt afbud. Der blev derfor henvist til ledelsesorienteringen.

- Status på græsning v/Esther Hoftijzer

Græsningsforeningen arbejder videre med både græsningsprojekter og med etableringen af en marskgård i Nationalpark Vadehavet.

Et pilotprojekt i Ribemarsken er sat i gang, og ved Ribe Vesterå er man ind til videre i dialog med 11 lodsejere, hvoraf mange er positivt indstillede, men der er endnu ikke indgået konkrete aftaler.

Også i Varde Kommune arbejdes der videre. Et nyt græsningsprojekt ved Kjelst er sat i gang (13 ha) og forpagtningsaftalen om Alslev Marsk (75 ha) skal forlænges.

Der er udarbejdet oplæg til info-tavler til de græsningsprojekter i Varde Ådal, Kjelst Enge og Skødstrup Enge, som støder op til eller ligger i umiddelbar nærhed af 'Kyst-til-Kyst-stien'.

I samarbejde med Den Økologiske Jordbrugsfond er man i gang med at starte fundraisingen til et demolandbrug i marsken. Der udarbejdes en aktuel forretningsplan for 'Projekt Marskgården', som beskriver både den kommercielle del og en beskrivelse af de opgaver, som skal tilknyttes ejendommen.

- Status på nationalparksamet

Alette Houman Dyhrfeld orienterede om, at man havde fastholdt punktet, efter skibsgruppen var nedlagt. Hvis nogen i bestyrelsen ønsker at være kontakt til samet, er de velkomne til at kontakte sekretariatet, ellers udgår punktet.

- Status på prædation v/Jan Holm

Der er ikke mange mårhunde tilbage. Jægerne har været super effektive. Der er sket meget, efter vi må skyde om natten. Jægerne er fantastiske og Jørn Bøgen får det til at køre så godt – uden ham falder projektet sammen. Projektet fungerer på frivillig basis og der skal være en koordinator, der skal sørge for at redde fugle.

Sandie Eis Ravn spurgte ind til økonomien. Jan Holm forklarede, at det koster mellem ¼ og ½ mio. om året. Kommunerne har en reguleringsforpligtelse, så vi får bidrag fra Esbjerg Kommune på 50.000 kr. årligt.

Anne Marie Ludvigsen fortalte, at man aldrig havde troet, at man kunne komme af med mårhunden, men det så ud til at være godt på vej. Det er dejligt at mærke den energi der er kommet i projektet.

- Status på testcentersagen v/Flemming Just
Flemming Just havde talt med kontakter på Christiansborg. Man har set hvad DTU og vindbranchen mener, nu tager politikerne over og de har et bredere syn på sagen. Ministeren kommer med en afgørelse – forventeligt inden 1. februar. Intet er afgjort, så det er vigtigt at vi fastholder et pres. Vi skal hver især fastholde presset i forhold til vores politiske baglande.
- Status på det trilaterale samarbejde, WSB, v/Flemming Just
Flemming Just fortalte, at Wadden Sea Forum har nedlagt sig selv, da de ikke havde midler til at fortsætte. Wadden Sea Boarded har beklaget, at netværket er nedlagt.
Der har i Vadehavsbestyrelsen pågået et arbejde med at revidere den organisatoriske struktur. Der skal være et koordinations- og managementorgan bestykket med topembedsmænd, som skal samle sammen på undergrupperne og lægge det op til bestyrelsen. Det må være udtryk for, at sekretariatet ikke er tilstrækkeligt godt beskyttet. Det opfattede han som underligt.
Samarbejdet er tidskrævende. Danmark har formandsposten med Anne Marie Vægter Rasmussen som formand, med 4 repræsentanter fra Danmark.
Kristian Hansted fra Kystdirektoratet havde fortalt, at man har afsat midler til en fuldstændig opmåling af Vadehavet.
Men ellers er der lagt op til, at der kommer færre midler fra Danmark.
Tyskerne og hollænderne har fundet midler til store forskningsprojekter. Der er dansk deltagelse i en række af grupperne, men deltagerne skal selv finde midler.
Henrik Pind Jørgensen, Miljøstyrelsen, og Flemming Just har været på Aarhus Universitet for at drøfte fremtiden for Center for Vadehavsforskning. Aarhus Universitet er interesseret i at invitere andre universiteter og Nationalpark Vadehavet ind i arbejdet og centeret. Hvordan organiseringen mv. bliver er ikke afklaret, men skal præsenteres på Nationalpark Vadehavets Forskningsdag.
- Status på samarbejdet mellem Danmarks Nationalparker og styrelserne v/Flemming Just
Flemming Just, som netop havde været til formandsforum møde med Peter Saabye Simonsen, var glad for at møde de andre formænd og sekretariatschefer. Dagen efter havde de møde med mange relevante samarbejdspartnere fra Miljøministeriet og Naturstyrelsen havde et videomøde med miljøminister Magnus Heunicke om især naturnationalparker og i mindre omfang testcenter for havvindmøller. Venligt og positivt.
Mødet havde også en god nyhed: Peter Saabye Simonsen fortalte om den udfordring nationalparkerne har haft med de minimis reglerne. Når vi laver og betaler for natur på private arealer, omfattes det af de minimis reglerne. De minimis reglerne betyder, at der er en ramme på 200.000 euro over tre år i forhold til eksempelvis turisme. På landbrugsområdet er det 20.000 euro, hvilket ikke rækker langt. Nationalparkerne har haft Kammeradvokaten til at undersøge sagen. Det har kostet en del, men det ser ud som om, at vi lander en aftale under bestemte rammer, hvor vi får flere værktøjer på private arealer.
Sandie Eis Ravn spurgte om det var pengene værd – det mente Peder Bach Thøgersen, at det bliver på den lange bane.
De havde også drøftet naturnationalparker, der kommer 15 og muligvis 5 mere. Vores søsternationalparker er ikke ubetinget begejstrede – men vi har ingen ved Vadehavet.
Endelig blev også de mulige tre nye nationalparker vendt på mødet.

Beslutning:

- bestyrelsen tog orienteringen til efterretning.

Punkt 7 – Nyt fra sekretariatet – Orienteringspunkt (10 min.)

Sagsfremstilling:

Der vil under dette punkt være en orientering fra sekretariatet og der vil være mulighed for at spørge ind til ledelsesorienteringen.

Indstilling:

Sekretariatet indstiller:

at bestyrelsen tager orienteringen til efterretning.

Referat:

Peter Saabye Simonsen spurgte om der var spørgsmål til ledelsesorienteringen.

Inger Jensen spurgte til det demolandbrug der arbejdes på i forbindelse med en marskgård, og ville gerne have lov at se projektbeskrivelsen.

Peter Saabye Simonsen svarede, at det må hun sådan set godt, men da vi endnu ikke har tilsagn fra de fonde som vi søgt støtte til projektet fra, blev det besluttet, at afvente med at vise projektbeskrivelsen frem. Nogle fonde kan være følsomme overfor at blive nævnt i sammenhæng med konkrete projekter.

Beslutning:

- Bestyrelsen tog orienteringen til efterretning.

Bilag:

7.1 Ledelsesorientering

12

Punkt 8 – Året der gik – Evalueringspunkt (20 min.)**Sagsfremstilling:**

Bestyrelsen evaluerer på årets arbejde i bestyrelsen, herunder formandens og sekretariatets rolle. Bestyrelsens medlemmer bedes kommentere på og diskutere årets gang.

Indstilling:

Sekretariatet indstiller:

at bestyrelsen tager evalueringen til efterretning.

Referat:

Flemming Just opfordrede de medlemmer der har været med i den tidligere periode til at lægge ud, da han kun havde været formand i ½ år.

Jan Holm orienterede om, at det havde været frustrerende at vente på udpegningen af de nye bestyrelsesmedlemmer, at testcentersagen har fyldt meget og at det har været turbulent år, som det må have været svært for de nye at komme ind i. Det tager tid at sætte sig ind i arbejdet og de mange projekter. Men generelt har der været et rigtig godt samarbejde på trods af forskellige interesser.

Birgitte Loeff Schmidt gav Jan Holm ret i, at det havde været et turbulent år, men i hele perioden er det taget alvorligt, at vi er fælles om Nationalpark Vadehavet. Hun takkede sekretariatet for deres værdifulde information undervejs og roste bestyrelsen for den allerede gode stemning.

Sandie Eis Ravn kvitterede for lydhørhed i forhold til at få transport lagt i kalenderen og få mødeindkaldelser i god tid. Det har været fin on-boarding, det har været et fint år og en spændende fond at træde ind i.

Jens Lorenzen fortalte, at rådet har fået ualmindeligt god sekretariatsbetjening og takkede for at blive hjulpet i gang som formand for rådet.

Flemming Just takkede for sekretariatsbetjening og spurgte om alle følte sig godt informeret. Det bekræftede bestyrelsen.

Punkt 9 – Eventuelt og meddelelser (10 min.)

Sagsfremstilling:

Bestyrelsen har her mulighed for at komme med meddelelser mv.

Referat:

Inger Jensen fortalte, at Danmarks Naturfredningsforening havde haft et træf i efteråret, hvor sekretariatet bidrog. Især turismeoplægget var særligt inspirerende. Der var et højt fagligt niveau og inspirerende indlæg. Hun takkede Flemming Just og Peter Saabye Simonsen for bidrag og John Frikke for at være guide på en tur til Mandø.